

Õiguskantsler

Hr Vallo Koppel
Politsei- ja Piirivalveameti
Lõuna prefektuur
louna@politsei.ee

Meie 07.01.2020 nr 7-7/191818/2000076

Kontrollkäigu kokkuvõte Valga ja Võru politseijaoskonna arestimajad

Lugupeetud härra Koppel

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 02.10.2019 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Valga ja Võru politseijaoskonna arestimaju (edaspidi vastavalt Valga või Võru arestimaja).

Positiivne on, et Valga arestimajas saavad arestimajas viibivad vahistatud, kinnipeetavad ning arestialused (edaspidi: *kinnipeetud*) vajaduse korral terviseseisundile sobivat toitu. Hea on seegi, et praeguseks peaksid nii Valga kui ka Võru arestimaja kambrite hügieeninurgad olema videopildis varjatud.

Valga arestimaja olmetingimused on endiselt väga halvad, seega tuleb uue maja valmimiseni praegusi tingimusi parandada ning kambreid kasutada vaid lühiajaliselt. Ei saa rahule jääda sellega, et kummaski arestimajas ei ole nõuetele vastavat jalutushoovi. Igal üksikjuhtumil tuleb hinnata, kas ööpäevase videovalve rakendamine on põhjendatud. Mitmekohalises kambris tuleb hügieeninurk korralikult eraldada. Kinnipeetud peavad saama lugeda üleriigilisi päevalehti. Võru arestimaja sundventilatsiooni töökorda tuleb kontrollida ja seda vajaduse korral parandada. Lahendada tuleb olukord, kus vanglast ajutiselt arestimajja toodud kinnipeetule ei anta vanglas välja kirjutatud ning igapäevaselt võetavaid ravimeid kaasa. Aegunud ravimid peab nõuetekohaselt hävitama. Arestimaja dokumendid tuleb vormistada korrektselt.

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid arestimajade ruume ja dokumente ning vestlesid arestimajas viibinud kinnipeetutega.

Valga arestimaja olmetingimused

Õiguskantsler on juhtinud Valga arestimaja kehvadele olmetingimustele tähelepanu alates 2011. aastast (vt [2011. aasta](#), [2014. aasta](#) ja [2016. aasta soovitus](#)). Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise või Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) rõhutas 2019. aastal Eestile saadetud [soovituses](#), et Valga arestimaja tingimused on kohutavad ning et arestimaja tuleb kinni panna või täielikult renoveerida.

Plaanide kohaselt avatakse uus Valga arestimaja 2021. aastal. Ometi ei õigusta uute hoonete kavandamine kinnipeetute hoidmist tingimustes, mis ei vasta nõuetele (vt nt Pärnu arestimajale 2018. aastal antud [soovitus](#) ja [Tallinna Vanglasse](#) tehtud kontrollkäigu kokkuvõte). Uue maja valmimiseni tuleb jätkata Valga arestimaja olmetingimuste parandamist ning – CPT 2019. aasta [soovitusi](#) järgides – mitte hoida kinnipeetuid arestimajas kauem kui 48 tundi.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Arestimajades puudub jalutushoov

Võru ja Valga arestimajas ei ole seni jalutushoovi, kus kinnipeetud saaksid viibida värskes õhus. Sarnaselt Kuressaare ja Narva arestimajaga kasutatakse hoovi asemel avatava aknaga kambreid, milles kinnipeetutel lubatakse olla kord päevas tund aega.

Õiguskantsler rõhutas juba eelmise kontrollkäigu [kokkuvõttes](#), et ei piisa sellest, kui kinnipeetu viiakse jalutuskäigu ajaks avatud aknaga kambrisse. CPT ei pea õigeks, et värskes õhus viibimise asemel antakse kinnipeetule võimalus jalutada nn betoonkastis (vt Kuressaare arestimajale 2018. aastal saadetud [soovitus](#)). Seda enam ei ole sobiv lahendus kitsa avatava aknaga kamber. Jalutusala ei tohiks olla rõhuva keskkonnaga ruum, seal peaks olema võimalik soovi korral nt treenida, õue vaadata, samuti istuda ja varju all olla (vt Narva arestimajale saadetud [soovitus](#)). CPT selgitas 2014. aastal [raportis](#) Slovakkiale (p 86), et jalutushoov ei tohiks olla pelgalt meeter või paar meetrit lai ruum, kus on võimalik vaid edasi-tagasi liikuda. 2019. aastal Eestile saadetud [soovituses](#) taunis CPT seda, et korralike jalutushoovide asemel kasutavad kinnipidamisasutused avatud aknaga nn jalutuskambreid.

Arestimajas peab olema nõuetele vastav jalutushoov.

Videovalve ja privaatsus

Õiguskantsler juhtis juba [eelmise kontrollkäigu](#) järel tähelepanu sellele, et videovalve ööpäevane rakendamine kõigis kambrites ei ole kooskõlas kinnipeetavate kohtlemise standarditega. Seega tuleb igal konkreetsel juhul kaaluda, kas kinnipeetu ööpäevane videovalve on möödapääsmatult vajalik (nt terviseseisundi tõttu), ning otsustada, kas ja kui suures ulatuses seda konkreetsel juhul võiks kasutada (vt nt 2018. aastal Kärkla arestimajale saadetud [soovitus](#)). CPT on oluliseks pidanud ka seda, et kinnipeetav ja teda (erandkorras) videopildi vahendusel jälgiv ametnik oleksid samast soost (vt CPT 2019. aasta [raport](#) Ühendkuningriigi kohta, p 32).

Kõigis Valga arestimaja kambrites ei ole hügieeninurk ülejäänud kambrist piisavalt hästi eraldatud. Kui kambri viibib mitu kinnipeetut, tuleb hügieeninurk korralikult eraldada (vt 2019. aastal lühiajalise kinnipidamise ruumide kohta antud [soovitus](#) ja Tartu arestimajale saadetud [soovitus](#)).

Üleriigilised päevalehed

Rahul ei saa olla sellega, et üleriigilised päevalehed jõuavad kinnipeetuteni tavaliselt ühepäevase kuni nädalase hilinemisega ning mõnikord ei ole kinnipeetu üldse lehti saanud. [Vangistusseaduse](#) § 30 lg 1, § 86 lg 1 ja § 93 lg 3 järgi peab arestimajas viibival kinnipeetul olema võimalus lugeda üleriigilisi ajakirjandusväljaandeid. Seadust tuleb täita (vt ka õiguskantsleri 2019. aasta [soovitus](#) Jõhvi arestimajale ning 2018. aasta soovitus [Kärkla](#) ja [Paide arestimajale](#)).

Sundventilatsioon Võru arestimajas

Kontrollkäigul avaldati muret selle pärast, et arestimaja sundventilatsioon töötab kehvasti. Eriti annab see tunda kainestuskambrites. Palun arestimaja ventilatsioonisüsteemi tööd kontrollida ning vajaduse korral seda parandada.

Kinnipeetute ravi Võru arestimajas

Kontrollkäigul selgus, et kui kinnipeetud viiakse näiteks menetlustoimingute ajaks Tartu Vanglast ajutiselt Võru arestimajja, ei anta neile arestimajja kaasa vanglas määratud ravimeid, mida nad peavad regulaarselt võtma. Kui arsti määratud raviskeemi ei järgita, võib see kinnipeetu tervise ohtu seada. Palun PPA-l leida koostöös vanglaga sellele olukorrale lahendus.

Seejuures tuleb arvestada ka CPT soovitus, et eelvangistuses viibijaid tohib vanglast arestimajja tagasi saata vaid erandkorras, konkreetsetel põhjustel ja võimalikult lühikeseks ajaks (vt 2019. aastal Eesti kohta koostatud [raport](#), p 39).

Aegunud ravimid Valga arestimajas

Õiguskantsleri nõunikud leidsid Valga arestimajast säilivusaja ületanud valuvaigisteid. Palun hoolitseda selle eest, et aegunud ravimid nõuetekohaselt hävitataks (vt ka eelmise kontrollkäigu [kokkuvõtte](#)).

Dokumentide vormistamine

Võru arestimajas puudus mõnes tervisekontrolli aktis (TKA) info kinnipeetu tervisekahjustuste kohta: nt A. T. kohta 29.10.2019 koostatud aktis. K. P. kohta 28.06.2019 koostatud kinnipidamisprotokolli juures ei olnudki TKA-d. Samuti ei olnud teavet S. K. võimalike tervisekahjustuste kohta 30.09.2019, E. K. kohta 01.10.2019 ega I. T. kohta 02.10.2019 koostatud isiku kahtlustatavana kinnipidamise protokollis (KKP). A. T. kohta 29.09.2019 ja M. M. kohta 02.07.2019 koostatud KKP-s ei olnud märgitud, kui kaua pidi kinnipeetu kandma käeraudu. Erivahendite kasutamise hoolikas fikseerimine aitab lahendada võimalikke hilisemaid erimeelsusi ja õigusvaidlusi (vt ka 2019. aastal Jõhvi arestimajale tehtud [soovitus](#)).

Paaril juhul oli kinnipeetu isiklikku toimikusse lisatud kriminaalmenetluse õiguste deklaratsioon ja/või kinnipeetu õigusi ja kohustusi loetlev dokument (n-õ õiguste lühipakett). Õiguskantsler selgitas 2016. aastal Valga ja Võru arestikambritesse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#), et selline infomaterjal tuleks anda inimesele kambriksse kaasa, mitte hoida seda tema isiklikus toimikus. Toimikus peab olema teave selle kohta, kas kinnipeetule on tema õigusi ja kohustusi tutvustatud.

Valga arestimajas I. O. kohta 14.08.2019 koostatud KKP-s oli jäänud märkimata, kui kaua käeraudu kasutati. D. S. KKP-s puudus teave võimalike tervisekahjustuste kohta (protokoll koostati 30.09.2019).

Ootan Teie seisukohta soovitude suhtes hiljemalt 31.01.2020.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Tartu Vangla